

EL PARAIGÜES DE L'ÓS BRU

DURADA

45 MINUTS

DIFICULTAT

ÀREES

- Coneixement del Medi Natural
- Coneixement del Medi Social i Cultural

ÀMBITS

Ós bru

Hàbitat pirinenc

Espai compartit

Cultura i Patrimoni

COMPETÈNCIES

- Aprendre a aprendre

ACTIVITAT

■ Descripció de l'activitat

Activitat per introduir les espècies paraigües com a puntals per a la conservació del conjunt del territori, amb l'exemple de l'ós bru. Preguntes, endevinalles i petits enigmes de cadascun dels quatre àmbits (ós bru, hàbitat pirinenc, espai compartit i finalment, cultura i patrimoni), per tal d'evitar que l'ós bru caigui pel tub de la conservació. Compte, que si deixem caure l'ós bru, se'n ressentiran moltes altres espècies!

MATERIALS

- Material necessari
- Maleta pedagògica:
 - Tub de la conservació, ós bru petit i 10 pals de cada color (vermell, blau, verd i groc)
 - Dau gran de colors
 - Targetes de les preguntes, endevinalles i petits enigmes

OBJECTIUS I CONTINGUTS D'APRENTATGE

■ Competències

- Aprendre a aprendre

■ Objectius d'aprenentatge

- Entendre el concepte d'espècie paraigües, amb l'exemple de l'ós bru
- Identificar els elements més importants de cadascun dels àmbits: cultura i patrimoni, espai compartit, hàbitat i ós bru
- Detectar els punts forts i febles actuals de l'ós bru
- Entendre el valor del coneixement i la informació, per a la conservació del territori

■ Continguts d'aprenentatge

- Concepte d'espècie paraigües
- Comparació entre diferents espècies paraigües
- Ós bru com a espècie paraigües
- Importància del coneixement i la informació com a eina de gestió i conservació
- Biologia i morfologia de l'ós bru
- Espècies del territori de l'ós bru
- Concepte d'espai compartit del territori ós
- Cultura i patrimoni del Pirineu

QUÈ CAL SABER?

■ Concepte d'espècie paraigües

Una espècie paraigües és aquella que mitjançant la seva protecció, ens permet protegir una porció gran de territori, un conjunt d'espècies que hi tenen una estreta relació i per tant, tot un hàbitat.

Acostumen a ser espècies de cert renom, ja que ajuda el fet que siguin espècies “famoses” per tal de potenciar la figura d'espècie “protectora” i si s'escau, obtenir ingressos de donacions o facilitar lleis i normatives que se'n derivin.

Sovint són espècies depredadores, ja que d'aquesta manera es permet la protecció de totes les espècies de la cadena alimentària d'aquell hàbitat, de dalt a baix, arribant fins i tot al graó de la vegetació. Poden ser insectes, ocells, peixos... però ben sovint són mamífers, degut a la gran quantitat d'aliment que necessiten.

Alguns exemples d'espècies paraigües són:

L'ós Panda Gegant (*Ailuropoda melanoleuca*). És una espècie ben mediàtica que tot i algunes crítiques dels esforços que es destinen en la seva protecció de forma incessant, és l'excusa perfecte per protegir altres espècies, algunes d'elles endèmiques i/o en perill de desaparèixer.

El Linx Ibèric (*Lynx pardinus*). És una espècie emblemàtica i que degut a la seva gran coneixença per part de la població, a nivell d'espècie i de grau de vulnerabilitat, facilita la conservació d'ella, del seu territori i d'altres espècies associades. És un exemple de gestió de fauna, ja que malgrat la vulnerabilitat d'aquesta espècie, s'estan aconseguint resultats positius.

Balena geperuda (*Megaptera novaeangliae*). És una espècie menys coneguda que els mamífers terrestres que s'esmenten però és una espècie estratègica, ja que al realitzar importants migracions, la seva conservació implica la de nombroses àrees de fons marins, de platges... i per tant, la seva protecció beneficia a nombroses espècies

Tigre (*Panthera tigris*). És l'animal més gran de la família dels felins, amb el Lleó, i un dels grans carnívors més coneguts. És l'animal nacional de Bangladesh i la Índia. Hi ha un gran diferència entre el tamany de la femella i el mascle, fet que es denota amb la necessitat d'extensió territorial, sent 20Km² en les femelles i uns 80Km² en els mascles. La principal amenaça actual del Tigre és l'home, amb la destrucció del seu hàbitat i la caça il·legal.

ACTIVITAT

L'activitat és un joc de simulació que permet entendre la figura de l'ós bru com a espècie paraigües, i identificar els punts més importants d'aquest concepte.

És per això que durant l'activitat, no només es fa referència a l'espècie de l'ós bru, sinó a cadascun dels quatre àmbits de les activitats del projecte PiroLife i per tant, a la globalitat del territori ós.

■ Dinàmiques abans de l'activitat

La dinàmica abans de l'activitat consisteix en la cerca de coincidències i diferències entre les següents espècies.

Els alumnes es fan preguntes i cerquen respostes sobre les espècies que es presenten, per tal de copsar similituds i diferències entre les diferents espècies paraigües i poder-ne definir el concepte.

Les espècies són:

- Tigre (*Panthera tigris*)
- La iubarta o balena amb gep (*Megaptera novaeangliae*)
- L'ós Panda Gegant (*Ailuropoda melanoleuca*)
- El Linx Ibèric (*Lynx pardinus*)
- Ós Bru (*Ursus arctos*)

És important que la cerca sigui molt definida per tal que no fugim d'on ens interessa.

Proposem seguir una pauta similar a la següent, per centrar la cerca d'informació:

	Tigre	Balena geperuda	Ós bru	Linx ibèric	Ós Panda
És coneguda?					
Extensió de territori					
Paper a la cadena alimentària					
Altres					

Què tenen en comú aquestes espècies? Què tenen de diferent? Si totes elles són espècies paraigües, com definiríem aquest concepte?

■ Desenvolupament de l'activitat

Fase de preparació

La fase de preparació consisteix en fer grups de 2 a 4 alumnes (en funció del nombre de nens de la classe). No haurien de sortir més de 6 grups per tal que sigui àgil. Els nens s'ubiquen en rotllana. És important que tinguem diferenciats els grups amb un petit espai entre les cadires o amb espais al terra, i que hi hagi possibilitat de mobilitat, per canviar de grup quan s'escaigui.

Es presenta als participants el tub de la conservació de l'ós bru, com a espècie paraigües, de tot el territori.

El tub de la conservació representa l'estat de la seva conservació, de manera que com més amunt estigui l'ós, molt més ben conservat (fil de llana verd). I com més avall, més problemes de població i conservació tenim, sabent que la seva protecció afectarà a moltes altres espècies del territori (fil groc a vermell).

L'objectiu del joc és, mitjançant el coneixement, evitar que caigui avall i potenciar-ne la seva conservació.

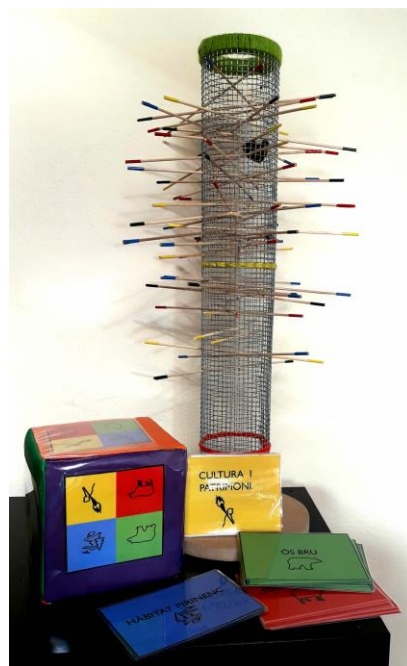
Deixem ben clar que no és un joc competitiu, de manera que entre tots els grups anirem aconseguint el nostre repte. Es llançarà el dau que ens dirigirà al color de les preguntes, cal observar que hi ha una cara del dau amb preguntes de cada color que deixarem escollir, però quan això passi, el nen de cada extrem dret del grup, passarà al grup de la dreta. D'aquesta manera, el concepte de joc col·lectiu quedarà clar, caldrà un treball en equip per aconseguir la bona conservació.

Ubiquem les targetes per colors en diferents pilons per ser àgils amb la lectura d'aquestes.

Fase de realització

Amb el tub de la conservació ubicat el centre, iniciem l'activitat amb l'explicació de les normes i l'objectiu del joc:

- El tub de la conservació representa l'estat de conservació de l'ós bru, i com a espècie paraigües, de tot el territori. Al començament s'ubicaran els pals travessant el tub per tots els cantons i a totes les alçades.
- Es tira l'ós bru per dalt, de manera que quedarà frenat pels pals i quedarà ubicat bastant amunt del tub.
- L'objectiu és evitar que caigui i perdi conservació, mitjançant el coneixement d'aquesta espècie, per tant, intentarem treure els mínims pals possibles.
- El funcionament del joc es basa en la realització de preguntes i petites endevinalles que haurà de resoldre cada grup, la temàtica de les quals es decideix en funció del resultat del gir del paraigües de l'ós bru, que té quatre colors:
 - Verd: Ós Bru
 - Blau: Hàbitat pirinenc
 - Vermell: Espai compartit
 - Groc: Cultura i patrimoni

Les preguntes es poden adaptar segons l'edat o utilitzar només les que es cregui pertinent.

- Cal observar que hi ha una cara del dau amb preguntes de cada color que deixarem escollir, però quan això passi, el nen de cada extrem dret del grup, passarà al grup de la dreta.
- Al fer preguntes, si la resposta és correcta, el grup podrà (no és obligatori) moure un dels pals per ubicar-lo en una posició més adequada per a la conservació de l'ós. Sempre del mateix color que la pregunta.
- Si la resposta no és correcta, es treu un pal dels que aguanten l'ós bru (caldrà estratègia per evitar que no caigui molt avall). Sempre del mateix color que la pregunta.
- El joc finalitza quan succeeixen una d'aquestes coses:
 - S'acaben les preguntes del joc. Si l'ós bru està meitat amunt de la llana de color groc, el grup ha guanyat de forma excel·lent ja que l'estat de conservació és idoni, si l'ós bru està entre la llana de color vermell i groc es guanya però per molt poc i caldrà vetllar per la protecció de l'espècie.
 - S'acaba el temps disponible (a decidir pel mestre/a). Amb la mateixa premissa anterior.
 - Si l'ós bru cau pel tub o queda per sota de la línia vermella, el grup perd com a conseqüència de la manca de coneixement i per tant, de capacitat de conservació d'aquest i de tot el territori.

Síntesi

La clau de l'activitat és que el coneixement és imprescindible per a la conservació de les espècies.

En el cas de no aconseguir mantenir l'ós bru en un espai elevat del tub, és el moment de valorar possibles actuacions a fer amb els alumnes. Són ells els que poden proposar accions a fer a partir d'aquest moment i valorar què hauria passat si aquest joc fos real.

En el cas d'aconseguir mantenir l'ós bru, valdria la pena valorar què passaria si hagués passat el contrari, quines solucions proposaríem en el cas que el joc fos real.

Si en el tub hi haguéssim posat més espècies, el nostre "coneixement" les hagués pogut aguantar? Quines altres espècies del nostre territori podrien ser considerades com a espècies paraigües?

AVALUACIÓ

L'avaluació s'ha de fer en base si han entès la importància del coneixement com a eina de gestió i el concepte de l'espècie paraigües per aconseguir una bona conservació.

L'activitat d'avaluació que es proposa és la realització a nivell individual o petit grup, d'un anunci publicitari o similar, per aconseguir l'èxit en una campanya per a la conservació de l'ós bru.

Amb aquesta actuació es veurà què és el que destaquen i si han interioritzat el concepte d'espècie paraigües.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES /RECOMANACIONS

1.) Activitat de síntesi

Una recomanació és utilitzar aquesta activitat com a síntesi d'un projecte o de la realització de totes les activitats del projecte Piroslife, sent una eina important per valorar conceptes apresos sobre l'espècie i el territori de l'ós bru

2.) Crea les pròpies preguntes

Es recomana treballar l'activitat abans de realitzar-la amb la creació de noves preguntes per grups. En aquest cas, es deixaran les preguntes per a la següent escola que utilitzi el material i s'anirà enriquint l'activitat.